

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTS

Nr. 3

Rīgā 2013.gada 22.februārī

Latvijas Republikas
Saeimas priekšsēdētājam
Solvitai Āboltiņai

Ļoti cienījamā Āboltiņas kundze!

Saeima 2013.gada 14.februārī pieņēma likumu „Grozījumi Civilprocesa likumā” (likumprojekts Nr.284/Lp11), citastarp papildinot Civilprocesa likuma piekto sadaļu ar 30.⁴ nodaļu „Lietas par kapitālsabiedrību dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem” (turpmāk – likuma grozījums), lai veiktu pasākumus investoru tiesiskās aizsardzības stiprināšanai.

Likuma grozījums un ar to saistītie citu likumu grozījumi paredz atsevišķus risinājumus reiderisma (neētiska vai pat prettiesiska uzņēmumu pārņemšana) ierobežošanai. Svarīgākie risinājumi paredz paaugstināt prasības attiecībā uz personas parakstu, tā pārbaudi un mērķtiecīgi koriģēt prasības attiecībā uz dažādām administratīvām procedūrām.

Viens no likuma grozījumā ietvertajiem risinājumiem paredz, ka tikai Jelgavas pilsētas tiesa izskata lietas par kapitālsabiedrību dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem. Likumprojekts sākotnēji paredzēja, ka šīs kategorijas lietas izskatīs Jūrmalas pilsētas tiesa, bet trešā lasījuma laikā šī iecere tika mainīta un par piekritīgo tiesu tika noteikta Jelgavas pilsētas tiesa. Likuma grozījuma nepieciešamība tika pamatota galvenokārt ar diviem apsvērumiem – lai minētās lietas izskatītu attiecīgajā jomā īpaši kvalificēti tiesneši un tas notiktu pietiekami ātri. Līdz ar to Rīgas tiesu noslodzes dēļ tika nolemts attiecīgās lietas novirzīt tikai uz Jelgavas pilsētas tiesu. Iecerētās izmaiņas tiesvedības kārtībā attiektos uz

prasības pieteikumu, kas saistīts ar lēmumu par izmaiņām kapitālsabiedrības amatpersonu sastāvā vai valdes locekļu pārstāvības tiesībās, par izmaiņām pamatkapitāla apmērā, par grozījumu izdarīšanu statūtos, kā arī ar lēmumu par kapitālsabiedrības darbības izbeigšanu, reorganizāciju vai koncerna līguma noslēgšanu, grozīšanu vai izbeigšanu. Atbilstoši iecerētajām izmaiņām tiesas spriedums lietā nebūtu pārsūdzams apelācijas kārtībā, bet par to varētu iesniegt kasācijas sūdzību.

Likumdevējam, pieņemot attiecīgos procesa likumus, ir rīcības brīvība noteikt gan procesa veidu, gan arī to, kādas lietas tiks izskatītas konkrētā procesa kārtībā. Tomēr likumdevēja rīcības brīvība nav absolūta, proti, tās robežas noteic lietderības apsvērumi un tiesību uz taisnīgu tiesu būtība. Izraudzītajam procesa veidam ir jāļauj izskatīt konkrēto lietu pēc iespējas atbilstoši un efektīvi, aptverot ļoti daudzus procesuālos jautājumus, piemēram, tādus kā tiesvedības uzsākšana, pierādīšanas pienākums, tiesas specializācija un spēja izspriest attiecīgas lietas (*sk. Satversmes tiesas 2006.gada 14.marta sprieduma lietā Nr. 2005-18-01 16.2.punktu*).

Izlemjot ar tiesu varu saistītus jautājumus, būtu jāizmanto iespēja uzklaut tiesu varas viedokli. Tiesu varas viedokļa uzklautišana pielīdzināma konsultācijām ar ikvienu personu vai sabiedrības grupu, kuru rezultātā tiek līdzsvarotas dažādu sabiedrības locekļu un grupu pretrunīgās intereses. Tiesu varas viedokļa uzklautišana tās funkcionēšanai būtisku jautājumu risināšanas gaitā ir likumdevēja pienākums, kas izriet no varas dalīšanas principa. Likumdevējam, pirms tas pieņem lēmumus par tiesu darbību – gan budžeta, gan citos ar tiesas funkciju izpildīti saistītos jautājumos, ir jādod iespēja tiesu varai vai neatkarīgai institūcijai, kas pārstāv tiesu varu, izteikt savu viedokli par jautājumiem, kas ietekmē tiesu darbību (*sk. Satversmes tiesas 2010.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr. 2009-111-01 29.1. un 29.2.punktu*).

Lūgumu neizsludināt likumu un nodot to Saeimai otrreizējai caurlūkošanai iesniedza Latvijas Administratīvo tiesnešu biedrība. Iebildumus pret likuma grozījumu likuma otrreizējai caurlūkošanai veltītajā sanāksmē izteica arī Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta pārstāvis, proti: pieņemot, ka lietu izskatīšanu paātrinās to izskatīšana pirmās instances tiesā un kasācijas instancē, nav ņemts vērā Augstākās tiesas Senāta kā kasācijas instances faktiskais noslogojums. Savukārt Jelgavas pilsētas tiesas priekšsēdētājs apstiprināja, ka paredzētais tiesiskais regulējums būtiski palēninās citu tiesai piekritīgo lietu izskatīšanu (gandrīz 400 lietām nāks klāt vēl gandrīz 200 jaunas lietas). Tieslietu padomes priekšsēdētājs vēstulē Valsts prezidenta kancelejai apliecinājis, ka likuma grozījums netika izvērtēts Tieslietu padomē, taču pēc būtības tam bija jābūt vērtētam Tieslietu padomē, jo tas skar būtiskus ar tiesu darbību saistītus jautājumus.

Likuma grozījuma izvērtēšana Tieslietu padomē būtu ļāvusi apzināt arī alternatīvus risinājumus (piemēram, noteikt vairākas tiesas, kas izskatītu šādas lietas, vai attiecīgo lietu brīvāku pārdali starp tiesām), riskus (arī

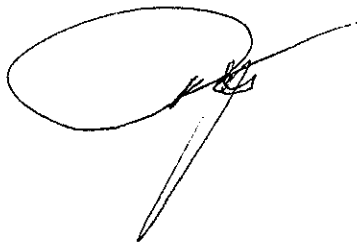
slodzes pieaugumu un to, ka lietu sadale starp tiesnešiem būs diezgan prognozējama), resursu plānošanu (pirmās instances tiesā nepieciešamais tiesnešu skaits, Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta slodze, apelācijas paredzēšana, vienlaikus paredzot iespēju vienotas prakses nodrošināšanas labad uzdot jautājumu kasācijas instances tiesai) un zināma precedentu ietekmi uz nākotni (vai būs līdzīga pieeja arī citām lietu kategorijām, proti, vai specializācija tiks attiecināta arī uz citām Latvijas tiesām). Tā kā likuma grozījumā ietvertais jurisdikcijas modelis paredz, ka no visām Latvijas tiesām tikai viena izskatīs noteiktas kategorijas lietas, tas var ierobežot tiesas pieejamību, apgrūtināt procesuālo darbību veikšanu, un tāpēc ir jāizvērtē tā reālā atbilstība procesuālās ekonomijas principam. Turklāt būtu izvērtējama arī tā situācija, ka likuma grozījums paredz specializāciju visai šaurā strīdu kategorijā. Varbūt vajadzētu apsvērt iespēju visus strīdus par visu kapitālsabiedrību dalībnieku un akcionāru sapulču lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem skatīt vienotā kārtībā, jo citādi, lai atzītu par spēkā neesošu, piemēram, sabiedrības dalībnieku sapulces lēmumu par peļņas izlietojumu, prasītājam jāvērsas tiesā pēc vispārīgajiem piekritības noteikumiem.

Likuma grozījums ir vērst uz leģitīma mērķa sasniegšanu, tomēr būtu rūpīgi jāizvērtē attiecīgā tiesiskā regulējuma ietekme uz visu tiesu iekārtas darbību un tās turpmāko attīstību. Acīmredzot ir vēl pietiekami daudz nenovērtētu juridisku un lietderības apsvērumu, neregulētu faktiskās izpildes jautājumu un neizvērtētu risku. Tas viss nepārprotami liecina par tādas detalizētākas analīzes nepieciešamību, kurā būtu tieši iesaistīti ne tikai individuāli tiesneši, bet gan tiesu varas pārstāvji Tieslietu padomes veidolā.

Ņemot vērā iepriekšminēto un pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 71.pantu, prasīju likuma „Grozījumi Civilprocesa likumā” (likumprojekts Nr.284/Lp11) otrreizēju caurlūkošanu.

Ar cieņu

Valsts prezidents

Andris Bērziņš